

12 EYLÜL DOĞRUDUR

Prof. Dr. Nurettin BİLİCİ*

Bu satırların yazarı 12 Eylül öncesi dönemin canlı tanığıdır; o dönemin sıkıntılarını bizzat yaşamıştır.

12 Eylül askeri müdahalesini %92 çoğunlukla onaylayan insanlarımızın kanaati şimdilerde tersine dönmüş görünmektedir. 12 Eylül'ü gerçekleştirenlerin başında olan Kenan Evren'in ömür boyu hapis cezası ile cezalandırılması bunun en canlı kanıtıdır.

Yazar, 12 Eylül 1980 öncesinde geçen 4 yılda Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisidir. O dönemde yaşadığı sıkıntıları “*12 Eylül'e Giden Yol, Bir Hukuk Öğrencisinin Günlükleri*” isimli kitabında anlatmıştır.¹ Bu çalışması ile de 12 Eylül askeri müdahalesinin “neden doğru olduğunu” anlatmayı amaçlamaktadır.

12 Eylül'e Karşı Olanlar

12 Eylül öncesinde **Cumhurbaşkanı olan Süleyman Demirel**, “*Türkiye'yi sıkıyönetimlik hâle getirdiği*” gerekçesiyle Hükümet ortağı olan Bülent Ecevit'i suçlamıştır. 12 Eylül 1980 müdahalesinin nedenini de “*Kenan Evren'in Çankaya'ya çıkma hevesine*” bağlamıştır.²

---

* Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi, nbilici@cankaya.edu.tr, 0532 446 64 60

¹ Nurettin Bilici, **12 Eylül'e Giden Yol, Bir Hukuk Öğrencisinin Günlükleri (1976-1980)**, Savaş Yayınevi, 2013, Ankara.

² **Dünya gazetesi**, 9 Ekim 2010.

12 Eylül öncesinde Başbakan olan **Bülent Ecevit** ise suçu, “*terörü önlemede Hükümete destek vermeyen*” askere atmıştır.³

Yazar **Ahmet Hakan**’ın da Bülent Ecevit’in görüşüne katıldığı görülmektedir: “*Ordu, önce anarşi ve terörün azmasına, yapacağı darbeye zemin hazırlamak adına seyirci kaldı. Sonra müdahale etti. Anarşi ve terörü anında bitirdi...*”⁴

Korkut Boratav, “Aydınlık Bir Adam” isimli kitabında, hocalık yaptığı Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde, fakülte dekanının solcuları kayırdığını; “bizimkiler” diye isimlendirdiği solcuların “faşist çete başları” diye isimlendirdiği sağcıları okula sokmadığını... anlatmaktadır.⁵ Ayrıca Demirel’in “*faşizme, ülkücü teröre, köktendinciliğe hoşgörüyle yaklaşarak toplumun... darbeye sürüklenmesini... teşvik ettiğini*” söylemektedir.

12 Eylül öncesi dönem siyasetçilerinden **Yaşar Okuyan** da şöyle diyor kitabında: “*Ne acıdır ki Evren, böbürlenerek...’Hainleri asmayıp da besleyecek miyiz?’ demiştir. Bu sözler dehşet vericidir. Bu süreçte elli idam gerçekleşti...*”⁶

Ya 12 Eylül Öncesinde Ölen 10.000 İnsan?

Yaşar Okuyan 12 Eylül eleştirileri arasında 50 kişinin idam edilmesini de saymaktadır. Bu satırların yazarının üniversite öğrencisi olduğu 4 yıl içinde (1976-1980) 10.000 kişi ölmüş, 30.000 kişi yaralanmıştır.⁷ 12 Eylül sonrasında gerçekleşen idam sayısı kadar insan, 12 Eylül öncesinde, çoğu vakit, bir günde ölüyordu. 12 Eylül’den önce ölen, yaralanan insanlar insan değil miydi? 12 Eylül olmasaydı, kaç yüz tane daha elli insan ölecekti acaba?

12 Eylül öncesi dönemde siyasiler kadar, öğrenciler, sendikalar, polisler ve Korkut Hoca gibi birçok aydın kamplara ayrılarak kavgaya tutuşmuşlardı. Bu kavgalar, kamplaşmalar sonucunda Türkiye “sokağa çıkamaz” bir ülke konumuna getirilmişti.

³ **Milliyet gazetesi**, 29 Kasım 1990.

⁴ **Hürriyet gazetesi**, 7 Nisan 2012

⁵ Korkut Boratav, **Aydınlık Bir Adam**, Söyleşi: Hakan Güladağ-İbrahim Ekinci, İmge Kitabevi, Nisan 2010, Ankara. s. 171, 200, 201, 312.

⁶ Yaşar Okuyan, **O Yıllar, 12 Eylül’den Anılar, Mektuplar ve Belgeler**, Doğan Kitap, Yayına Hazırlayan: Deniz Güçer, Mart 2010, İstanbul. S. 170.

⁷ Sakarya Savaşı’ndaki şehit sayısının 5.713; yaralı sayısının 18.480. olduğunu burada hatırlayabiliriz.

Kamplaşmanın içine girmeyen bir tek asker kalmıştı.

12 Eylül döneminin Başbakanı olan **Bülent Ulusu** askeri müdahale hakkında şu değerlendirmeleri yapmıştır: Müdahale öncesi politik istikrarsızlık vardı. “*Diplomatik ve politik netice alınmadan yapılan 1974 Kıbrıs askeri harekâtı*”ndan hoşnut olmayan “*dış mihraklar ve içteki işbirlikçileri*” bu istikrarsız ortamı fırsat bilip kullanmışlar ve “*Türkiye’de anarşiyi kademe kademe*” artırmışlardır. “*Asker MGK’ye teklif getiriyordu. Anarşiyi önlemek için şu 15 ilde sıkıyönetim ilan edilmeli*” diye. Hükümet ile muhalefet anlaşamıyordu. 15 il 10’a düşürülüyordu... 12 Eylül’de tüm illerde sıkıyönetim ilan edildi. Kaçacak yer kalmadı. Başarılı olundu.⁸

12 Eylül Öncesi Türkiye

14 Ekim 1973-12 Eylül 1980 arasında kalan 7 yıllık sürede, 8 hükümet kurulmuş ve yıkılmıştır. 1976-1980 arasında kalan 4 yılda, 5 hükümet kurulmuş ve yıkılmıştır.

Bu dönemin politik özeti şudur:

-Demirel Ecevit’i yıkmak için uğraşır; yıkar; iktidar olur.

-Sonra Ecevit Demirel’i yıkmak için uğraşır; yıkar; iktidar olur.

Yani Ecevit gelir, Demirel gider. Demirel gelir, Ecevit gider. Koltuğu ele geçirmek için bin bir türlü dolap çevrilir. Uzlaşmak yerine kavga etmek tercih edilir. Uzlaşarak küçük olan devlet pastasını büyütmeyi düşünmek yerine; o küçük pastayı ele geçirip, sadece kendisi ve yandaşları için kullanma düşüncesi ön plana çıkar.

Okullar, fabrikalar yetmez; mahalleler, sokaklar paylaşılır. Solcu sağcıyı öldürür, sağcı solcuyu. Bu işlere bulaşmamak suç olur. Hükümetler kendisine bağlı olan polisin tarafsız kalmasını sağlayamaz. Polis ya sağcıyı korur ya da solcuyu. Devletin yurtlarında kalabilmek için ya “sağcı” ya da “solcu” olmak gereklidir. Sağcıların veya solcuların işgalleri yüzünden okullar, fabrikalar kapalıdır.

12 Eylül öncesi dönemin yaşanmasında payı olanlar sevinebilirler; zira, kavga etmek yerine çalışıp üreten ülkelerle aramızdaki fark daha da açılmıştır. Onlara daha muhtaç duruma düşmüşüzdür. Bu ülkelerin elçiliklerinin önündeki vize kuyruklarının boyu daha da uzamıştır... **Türkiye Cumhuriyeti**

⁸ **Milliyet gazetesi**, 15 Haziran 2012.

can kaybetmiş, kan kaybetmiştir. Bu kan hem insan kanıdır, hem de ekonomik kandır.

12 Eylül öncesi dönemin Türkiye'sini arabasına bomba konularak öldürülen eski **Kültür Bakanı Ahmet Taner Kışlalı'nın** kızı Altınay'ın anlattıkları çok çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır:⁹ *“Babamın bakanlığı döneminde, 70’li yılların sonunda, annemin bizi babamın öldürülmesine hazırladığını anımsıyorum. Her an o haber geleceğim gibi endişeyle beklediğimizi... Akşamları haberler dinlenir, nefesler tutulur, öldürülenlerin isimleri izlenir ve babamın adı olmayınca bir ‘ohhh’ çekilirdi.*

O dönemlerde, sabahları, okula ve işe gitmek üzere evden çıkılırken veya hafta sonlarında bir yere gidilecekken, önce arabaya annem biner, motoru çalıştırır. Eğer arabaya bomba koymuşlarsa bize bir şey olmasın diye... Çünkü babam yaşamalıydı, biz yaşamalıydık.”

12 Eylül olmadan (siyasetçiler kenara alınmadan) bu cinnet ortamının sona erdirilmesi mümkün değildi...

Kısaca 12 Eylül, raydan çıkan treni, yeniden raylarının üzerine oturtmuştur.

KAYNAKÇA

Bilici Nurettin, **12 Eylül’e Giden Yol, Bir Hukuk Öğrencisinin Günlükleri (1976-1980)**, Savaş Yayınevi, 2013, Ankara.

Boratav Korkut, **Aydınlık Bir Adam**, Söyleşi: Hakan Güldağ-İbrahim Ekinci, İmge Kitabevi, Nisan 2010, Ankara.

Okuyan Yaşar, **O Yıllar, 12 Eylül’den Anılar, Mektuplar ve Belgeler**, Doğan Kitap, Yayına Hazırlayan: Deniz Güçer, Mart 2010, İstanbul.

Uluç Sıtkı, **Nilgün, İki Türk’ün Ölümü**, Anadolu Kültür, 2010, İstanbul.

---

⁹ Sıtkı Uluç, **Nilgün, İki Türk’ün Ölümü**, Anadolu Kültür, 2010, İstanbul. S. 157, 158.